02.06.2022

Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen talousvaliokunnassa 2.6.2022

U 37/2022 – Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi

Muutokset sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin

Ehdotus sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin (UCP-direktiivi) sisältää sellaisia muutoksia ja täsmennyksiä, jotka vastaavat monessa kohtaa jo nyt voimassa olevan UCP-direktiivin mukaista ratkaisukäytäntöä. Selkeästi säännöstasolle kirjattuna ne kuitenkin edistävät säännösten noudattamista sekä markkinoinnin ympäristöväitteiden esittämistä täsmällisempinä harhaanjohtavien yleistysten sijaan. KKV pitää siis Valtioneuvoston tavoin direktiiviin ehdotettuja muutoksia pääosin kannatettavina.

UCP-direktiivin liitteeseen (”musta lista”) ehdotetaan lisättäväksi kymmenen uutta kaupallista menettelyä, joita on kaikissa olosuhteissa pidettävä sopimattomina. Vaikka tämän pitäisi helpottaa ja vahvistaa toimivaltaisten viranomaisten täytäntöönpanovalmiuksia, ehdotuksessa on kuitenkin ongelmallisia kohtia. Yleisenä huomiona mustan listan kohtiin KKV toteaa, että sääntelyn on oltava oikeusvarmuuden takia riittävän yksiselitteistä ja tarkkaan mietittyä. Ongelmallista on esimerkiksi sellaisten tuotteiden markkinointi, jotka osoittavat ”tunnustettua erinomaista ympäristönsuojelua”, mutta kuitenkin johtavat kuluttajia harhaan tuotteen ympäristövaikutuksista (esim. tuotteella on virallinen ympäristömerkki, mutta markkinoinnissa käytetään tuotteesta ilmauksia kuten "100" % kestävä”, "ei ympäristövaikutuksia" tai muita vastaavia liioittelevia kuvauksia). Myös kohta sertifiointijärjestelmään perustuvan kestävyysmerkin sallittavuudesta jää epätarkaksi. Lisäksi on huomioitava, että vaikka menettely ei suoraan olisi mustan listan vastaista, markkinointia voidaan arvioida UCP-direktiivin yleissäätelyn valossa joka tapauksessa.

KKV huomauttaa, että vaikka direktiivi tähtää pääasiassa kestävään kehitykseen ympäristön kannalta, kestävään kehitykseen kuuluvat myös sosiaalinen ja eettinen vastuu. Ehdotuksen mukaan UCP-direktiivissä mainittaisiin erikseen, että totuudenvastainen tai harhaanjohtava tieto voisi koskea myös esimerkiksi tuotteen sosiaalisia vaikutuksia. Direktiivi kuitenkin keskittyy pääasiassa tuotteen ympäristövaikutuksiin, kestävyyteen ja korjattavuuteen. Esimerkiksi mustalla listalla ei ole käsitelty sosiaaliseen tai

eettiseen vastuuseen liittyviä väittämiä. Mikäli sosiaalisen kestävyyden osatekijöitä halutaan sisällyttää säännöksiin, tämä olisi tehtävä johdonmukaisesti.

Muutokset kuluttajaoikeusdirektiiviin

Valtioneuvoston tavoin KKV suhtautuu varauksellisesti useisiin kuluttajaoikeusdirektiivin muuttamista koskeviin ehdotuksiin. Yleisellä tasolla on tärkeää pyrkiä huolehtimaan siitä, että kuluttajille tarjotaan riittävästi tietoa kestävämpien kulutusvalintojen tekemiseksi.

Kuluttajaoikeusdirektiivin ongelmana on kuitenkin jatkuva tietojenantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen määrän kasvattaminen. Kun otetaan huomioon kuluttajan todellinen käyttäytyminen, perinteinen tietojenantolistojen lisääminen ei ole toimiva ratkaisu. Kuluttajan havaintokyky on rajallinen ja kuluttajien valinnat ovat nopeita ja toistuvia. Eräissä tapauksissa voisi toimia myös varoitusmerkintä, esimerkiksi ennenaikaisen vanhenemisen osalta. Tietojenannon oikeaa ajoittamista on myös syytä miettiä jäsennetysti. Jotta kuluttajille olisi hyötyä annettavista tiedoista, tieto on annettava selkeästi ja riittävän ajoissa. On perusteltua tehdä käyttäytymistieteellisiä testejä sen selvittämiseksi, miten erilaiset päätösympäristöt vaikuttavat kuluttajan valintoihin.

Yhtenä ratkaisuna tietojenantovelvollisuuteen liittyviin ongelmiin on digitaalisten vertailutyökalujen käyttö. Niiden avulla kuluttajalla olisi mahdollisuus valita, mitä tuotetietoa haluaa painottaa ja tuotteet esitetäisiin paremmuus järjestyksessä kuluttajan preferenssien mukaan. Direktiiviehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajan tarjoamassa vertailuvälinepalvelussa, kun se koskee myös kestävyystietoja, olisi annettava tietyt perustiedot. Vertailutyökalujen kuluttajahyödyn kannalta keskeistä on välineen tarjoajan riippumattomuus. Tietyissä välttämättömyyspalveluissa tällaisen riippumattoman vertailutyökalun tarjoamista on edellytetty. Esimerkiksi EU-tason telepalveluja, energiaa ja maksutiliä koskevassa sääntelyssä edellytetään, että kuluttajilla on käytössään kansallisesti ylläpidettävä riippumaton vertailusivusto. Informaation sivustolla pitää olla selkeää, riittävän kattavaa ja ajan tasalla. Jotta kuluttajalla olisi käytännössä oikeus aitoon ja itsenäiseen valintaan, tarvittaisiin toimivia ja luotettavia vertailutyökaluja.

KKV katsoo, että sääntelyssä on huomioitava tavarankauppadirektiivin antama liikkumavara jäsenvaltioille virhevastuun keston osalta. Suomessa virhevastuun kestoa ei ole rajattu kahteen vuoteen, vaan virhevastuun kesto määräytyy tavaran oletetun käyttöiän perusteella.

Muita huomioita

KKV yhtyy Valtioneuvoston näkökohtaan siitä, että on pyrittävä myös yleisesti saamaan selvennystä direktiivin sanamuotoihin ja määritelmiin sekä varmistumaan siitä, että sääntely on selkeää ja tukee oikeusvarmuutta.

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

02.06.2022

Satu Wideen
erityisasiantuntija

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ